

УДК 811.161.3'373.2:821.161.3

**УСТАРЭЛЫЯ ТАПОНІМЫ Ў АНАМАСТЫКОНЕ МАСТАЦКА-БІАГРАФІЧНЫХ ТВОРАЎ
ВІКТАРА КАРАМАЗАВА**

В. Р. Слівец

магістр філалагічных навук, выкладчык кафедры педагогікі і псіхалогіі
Мазырскага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта імя І. П. Шамякіна
г. Мазыр, Рэспубліка Беларусь
E-mail: kovsharolga@tut.by

В статье на примере ономастикона художественно-биографической прозы В. Карамазова рассматриваются лексико-семантические группы устаревших географических номинаций. Анализируется роль таких ономастических единиц в создании историко-культурного контекста и их художественно-стилистический потенциал в отображении пространственно-временных категорий литературных произведений. Акцентируется внимание на том, что устаревшие топонимы выступают в качестве явных знаков определенных эпох, культурных и социально-политических особенностей конкретного времени. В анализируемых произведениях подобные географические номинации используются автором для организации реального фона действия, придания сюжету динамичности.

Ключевые слова: археонимы, историонимы, историко-культурный контекст, ономастикон, топонимы, устаревшая лексика.

**OBSOLETE TOPONYMS IN THE ONOMASTICON OF VIKTOR KARAMAZOV'S ARTISTIC
AND BIOGRAPHICAL PROSE**

V. R. Slivets

Master of Philology, teacher of the Department of Pedagogy and Psychology
of Mozyr State Pedagogical University named after I. P. Shamyakin,
Mozyr, Republic of Belarus
E-mail: kovsharolga@tut.by

The article considers lexical and semantic groups of obsolete geographical nominations on the example of the onomasticon of V. Karamazov's artistic and biographical prose. The role of such onomastic units in creating a historical and cultural context and their artistic and stylistic potential in displaying spatial and temporal categories of literary works is analyzed. Attention is focused on the fact that obsolete toponyms act as explicit signs of certain epochs, cultural and socio-political features of a particular time period. In the analyzed works, such geographical categories are used by the author to organize the real background of the action, to add dynamism to the plot.

Key words: archeonyms, historonyms, historical and cultural context, onomasticon, toponyms, obsolete vocabulary.

Уводзіны. Імёны людзей, геаграфічныя намінацыі з'яўляюцца адлюстраваннем пэўнай эпохі, мінулага народа. Таму, як слушна заўважана А. Рогалевым, можна сцвярджаць, што “анамастыкон любога літаратурна-мастацкага твора (асабліва твора маштабнага – рамана, эпапеі) праз, напрыклад, пяцьдзясят ці сто гадоў пасля напісання становіцца ў пэўнай меры крыніцай для гістарычных назіранняў” [2, с. 27]. У сваю чаргу аўтары свядома карыстаюцца здольнасцю ўласных імёнаў выступаць у якасці каларытных сродкаў стварэння канкрэтнага гісторыка-культурнага кантэксту. Найчасцей з гэтай мастацка-стылістычнай мэтай пісьменнікамі выкарыстоўваюцца ўстарэлыя тапонімы, якія выражаюць у літаратурным творы не толькі катэгорыю прасторы, але і часу.

Між тым, як адзначана даследчыкамі, устарэлая анамастычная лексіка не ўключаецца ў традыцыйную класіфікацыю моўнай архаікі, бо яе тыпалогія звычайна даецца толькі з пазіцыі семасялогіі, а анамастычная сфера семантыкі, у прыватнасці ўстарэлая анамастыка, застаецца маладаследаванай у лінгвастылістычным аспекце галіной мастацкага маўлення [1, с. 70]. Аднак нельга не адзначыць, што ў айчыннай лінгвістыцы да праблемы вывучэння ўстарэлых асабовых намінацый, тапонімаў і іншых анамастычных адзінак у сферы мастацкага тэксту звярталіся С. Бут-Гусаім [4], [10], С. Струкава [12].

Мэта і задачы. Мэта артыкула – выяўленне стылістычных магчымасцей выкарыстання ўстарэлай анамастычнай лексікі ў тэкстах мастацкай літаратуры, таму былі пастаўлены задачы вылучыць асноўныя лексіка-семантычныя групы ўстарэлых тапанімічных адзінак і прасачыць іх ролю ў стварэнні гісторыка-культурнага кантэксту.

Метады і матэрыял даследавання. Пры напісанні артыкула былі выкарыстаны агульнанавуковыя метады абагульнення, аналізу, сістэматызацыі, а таксама апісальна-інтэрпрэтацыйны, стылістычны метады вывучэння анамастычных адзінак, сабраных шляхам суцэльнай выбаркі з літаратурных тэкстаў – мастацка-біяграфічных твораў В. Карамазова (апавесці “Крыж на зямлі і поўня ў небе”, “Брама”, “Антон” і “Зямля Фердынанда”), іх кантэкстуальны аналіз, лінгвакультуралагічнае і лінгвакразнаўчае каменціраванне.

Вынікі і іх абмеркаванне. У названых мастацка-біяграфічных апавесцях В. Карамазова апісаны падзеі розных часавых планаў – з другой паловы XIX ст. і да сучаснасці, а таму, натуральна, што сярод сродкаў стварэння і адлюстравання хранатопу твораў, знакаў-прыкмет мінулага аўтарам выкарыстоўваюцца ўстарэлыя тапонімы – пераважна назвы краін, айконімы, назвы ўнутрыградскіх аб’ектаў.

Онiмы, па аналогіі з традыцыйнай тыпалогіяй устарэлых агульных назваў, можна падзяліць на два асноўныя тыпы: *гістарыёнімы* – уласныя назвы ўжо зніклых рэалій і *археонімы* – устарэлыя ўласныя імёны існуючых аб’ектаў. Аднак адна ў мове прааналізаваных мастацка-біяграфічных твораў былі засведчаны лексіка-семантычныя групы *тапонімаў-гістарыёнімаў* і *тапонімаў-археонімаў*.

Сярод гістарыёнімаў вылучаюцца назвы дзяржаў і дзяржаўных аб’яднанняў, якія спынілі сваё існаванне: *Аўстра-Вянгерская імперыя, Візантыя, Вялікае Княства Літоўскае / Вялікае княства, Жамойць, Кіеўская Русь, Рымская імперыя*. Гэтыя тапонімы не звязаны з сюжэтам твораў. Як правіла, яны ўзгадваюцца ў маўленні персанажаў у якасці рэмінісцэнцый і алузіі: *Ды і атмосфера Львова гэтакі спрыяла: багатая архітэктура з цудоўнымі ўзорамі готыкі і барока, бібліятэчныя фонды, сабраныя яшчэ ў часы Аўстра-Венгерскай імперыі, нацыянальная годнасць людзей* [6, с. 46]; *Былі Хрыстос і Майсей, апосталы, анёлы ў стылі не толькі Візантыі, але і часоў навейшых* [6, с. 37]; *За галаву Брута гісторыя не асудзіла ні імператара Актавія, ні Рымскую імперыю* [6, с. 122]; *Адзін Вялікі [Альгерд. – В. С.] і другі Вялікі [Кейстут. – В. С.], адзін прызнаны праваслаўным усходам, другі – паганскаю Жамойцю, захадам* [8, с. 73].

Пісьменнік стварае цэлыя гістарычныя экскурсы, ужываючы ўстарэлыя тапонімы, якія непасрэдна датычацца мінулага сучаснай Беларусі, паглыбляючы такім чынам гісторыка-культурны кантэкст твора і ўзмацняючы яго ідэйна-мастацкую задуму: *Як Гедымін памёр, Альгерд, яго любімы сын, стаў на чале Вялікага Княства Літоўскага...* [8, с. 73]; *Размова ішла пра Крэва ў гісторыі Вялікага Княства Літоўскага, бо замчышча, яго парэшткі, праца на дзядзінцы распалілі пачуцці і думкі пра сваю дзяржаву...* [8, с. 75]; *Плямка святла паўзла ўгару з плаза на плаз, з надлогі на падлогу, на разломе агромністага прага, і ты, твая рука, таксама, не адстаючы, з плаза на плаз, з надлогі на падлогу – на ўсіх стагоддзях Кіеўскай Русі* [6, с. 32].

У апавесці “Зямля Фердынанда” неаднаразова сустракаецца тапонім *Літва*, але не ў сучасным яго значэнні (як назва краіны ў паўночнай частцы Еўропы – сучасная Літоўская Рэспубліка), а для абазначэння паўночных раёнаў Верхняга Панямоння і Падняпроўя, якія былі ўключаны ў склад былога Вялікага Княства Літоўскага. У кантэксте твора тапонім *Літва* ужываецца як абазначэнне гістарычных тэрыторый сучаснай Беларусі: *Пісаў каменне, разваліны даўным-даўно пабуранага замка, а бачыў яго гаспадароў, найперш Альгерда, якому Гедымін, вялікі князь Літвы, аддаў гэтыя землі з замкам, ад Крэва – усю ўсходнюю Літву* [8, с. 73]; *Тут, на Ашмяншчыне, і Крэва – сэрца Літвы* [8, с. 77]; *Літва вялікага Міцкевіча* [8, с. 88]. У нарысах “Беларусь у люстэрку мемуарнай літаратуры XVIII стагоддзя” А. Мальдзіс адзначае, што “заходнюю і цэнтральную часткі Беларусі мемуарысты XVIII стагоддзя называлі пераважна Літвой, а іх жыхароў – літвінамі або ліцвякамі. Прытым слова Літва безумоўна разумелася не ў этнічным, а ў гістарычным сэнсе – як тэрыторыя Вялікага Княства Літоўскага (за этнічнай Літвой часцей за ўсё захавалася назва Жмудзь). Літва ў Матушэвіча, Герычовай, Галамбёўскага, Пільшыновай, Жавускага, Булгарына – гэта Мігшчына, Случчына, Брэстчына, Гродзеншчына, Наваградчына” [11, с. 89]. Заўважым, што герой апавесці “Зямля Фердынанда” называе сябе літвінам: *Але ён і ліцвін, Літва – радзіма* [8, с. 20].

Гістарыёнімамі сталі назвы вёсак, якія спынілі сваё існаванне па розных прычынах: *Галадзяха, Пустынкi, Калыбань, Сігава, Стараселле, Чыкалавічы*. Напрыклад, вёска *Сігава* ў 1998 г. была далучана да вёскі Каскова (Удомельскі р-н Цвярской вобл., Расія). Ад паселішча *Пустынкi* (Мсціслаўскі р-н Магілёўскай вобл.) цяпер засталася толькі назва, аднак гэта паселішча вядома дзякуючы Свята-Успенскаму манастыру, заснаванаму тут яшчэ ў 1380 г., што знайшло адлюстраванне і на старонках апавесці “Антон”: *Раніцай, паснедаўшы ў гатэлі, мастакі аўтобусам выехалі ў жывапісныя разваліны былога манастыра, у Пустынкi, кіламетраў за дзесяць ад гарадка, а Бархаткоў, Бараноўскі ды Алейнік засталіся, каб падняцца на Замкавую гару і адтуль пісаць старажытныя мury* [5, с. 27]. Вёскі *Калыбань* і *Чыкалавічы* – малая радзіма мастака Г. Вашчанкі – былі расселены пасля аварыі на Чарнобыльскай АЭС, як і многія іншыя паселішчы Беларусі.

Да гістарыёнімаў належаць назвы былых адзінак адміністрацыйна-тэрытарыяльнага ўладкавання: *Ашмянскі павет, Магілёўская губерня; Валагодская губерня, Ноўгарадская губерня, Цвярская губерня, Удомельска-Радская воласць*: – Тамаш Чаховіч – о-го! – з непрыхаваным гонарам, як за сваё, святое, усклікнуў бацька. – *Апошні маршалак Ашмянскага павета* [8, с. 77]; *І я беларус. З Магілёўскай губерні* [7, с. 44]. *За гады вучобы ў вучылішчы мы са Сцяпанавым аб'ездзілі і выхадзілі Ноўгарадскую, Цвярскую, Валагодскую губерні* [7, с. 32]. На беларускіх землях губерні як вышэйшыя адзінкі адміністрацыйна-тэрытарыяльнай структуры былі ўведзены пасля падзелаў Рэчы Паспалітай і далучэння да Расійскай імперыі. Больш дробнымі іх адзінкамі былі паветы. Губернска-тэрытарыяльнае дзяленне было скасавана ў савецкі перыяд – у 20-я гады ХХ ст. Стаўшы гістарыёнімамі, такія назвы, выкарыстаныя ў мастацкім тэксце ў стылістычных мэтах, падмацоўваюць каларыт мінулага і праўдзівасць адлюстраваных падзей.

Як адзнакі ўжо мінулых часоў выступаюць у тэкстах мастацка-біяграфічных аповесцей В. Карамазова назвы адміністрацыйных пабудов, устаноў адукацыі, культурна-асветніцкіх арганізацый, якія на сённяшні час не існуюць: *Акадэмія мастацтва ССРСР, тэатр “Крывое люстра”, тэатр “Скамарох”, Дом кіно, Дом настаўніка і інш.*, якія дапаўняць карціну грамадскага, сацыяльна-культурнага жыцця: *Якраз тады і госць з Масквы прыехаў, віцэ-прэзідэнт Акадэміі мастацтва ССРСР Дайнека – вядомы жывапісец, графік, манументаліст, прафесар і тэатральны вядучы мастацкіх устаноў краіны* [6, с. 54]; *А ці можна забыць дзень, калі Тацяна Талстая зайшла ў фігурны клас і наведаміла, што Леў Мікалаевіч запрашае нашу групу ў тэатр “Скамарох” на прэм'еру драмы “Улада цемры”* [7, с. 78].

Да гістарыёнімаў варта аднесці і тапонім *Герадотава мора*. Як сведчаць старажытныя гістарычныя крыніцы, на тэрыторыі сучаснага Палесся раней знаходзілася мора, першыя згадкі пра якое былі зроблены Герадотам яшчэ 2500 гадоў назад. Хоць сапраўднасць гэтага мора дакладна не ўстаноўлена, усё ж, як, напрыклад, лічыць акадэмік А. Лакотка, яно магло існаваць у часы таяння ледавікоў [9, с. 109]. Ужыты ў мастацкім тэксце ў якасці кантэкстуальнага сіноніма да хароніма *Палессе*, гэты тапонім набывае дадатковыя канатацыі і выкарыстоўваецца аўтарам, каб падкрэсліць самабытнасць і даўнюю гісторыю палескага краю: *Два хлявы побач [на карціне. – В. С.] – два паўшар'і адной планеты, вылепленыя з зямных фарбаў, жывапіс пушчы, смарагдава-сініх балотаў і нават ці не ўспамінам, з легендаў, Герадотавага мора. Усё дыхае зямной красой ды моцай, спрадвечнай таямніцай родных нетраў і разам з тым – узвышана-лірычнай песняй* [6, с. 72].

З улікам змен, якія адбыліся на розных моўных узроўнях, тапонімы-археонімы, па аналогіі з класіфікацыяй устарэлых слоў, можна размежаваць на наступныя групы:

1) *уласна лексічныя археонімы*: цалкам устарэлыя тапонімы, якія былі заменены на назвы з іншай невытворнай асновай. Гэта айконімы *Ленінград* (суч. *Санкт-Пецярбург*), *Калінін* (суч. *Цвер*), *Нова-Нікалаеўск* (суч. *Навасібірск*), *Свярдлоўск* (суч. *Екацярынбург*): *Гэтак яна пісала са Свярдлоўска, калі была там на гастролях з тэатрам, яшчэ ў дваццаць дзявятым годзе* [7, с. 169]; *Пра гэты яшчэ адзін злом жывіцца Бірулі ёсць сумнае сведчанне Аляксея Аляксандравіча Маравы, сына Маравы-Мастака, Аляксандра Віктаравіча, сябра Бірулі, – у лісце, напісаным да мастацтвазнаўцы А. І. Кац з Калінін...* [7, с. 173]; *Нават з Нова-Нікалаеўска, дзе яна гастролью з трупай свайго тэатра летам 1920 года, піша ліст бацьку і ў лісце – радкі таго самага клопату...* [7, с. 98].

А. Супранская называе тапонімы “прадуктамі сваёй эпохі” [3, с. 144]. Адзначаныя айконімы-археонімы не выключэнне. Так, назвы гарадоў *Ленінград, Калінін і Свярдлоўск* – выразныя адзнакі савецкага перыяду, так званыя *саветызмы*. Яны маюць адантрапанімічную аснову і паходзяць ад прозвішчаў вядомых рэвалюцыянераў, савецкіх дзяржаўных і грамадска-палітычных дзеячаў – *У. Леніна, С. Кірава, Я. Свярдлова* – і ўяўляюць сабою айконімы-прысвячэнні. *Нова-Нікалаеўск* – больш ранні айконім: ён атрымаў назву ў гонар імператара *Мікалая II*, а ў 1926 г. пераіменаваны ў *Навасібірск*.

Нярэдка аб'ектам дэнамінацыі становяцца гадонімы. У прааналізаваных мастацкіх тэкстах гэта такія назвы лінейных унутрыгарадскіх аб'ектаў, як *Ленінскі праспект, вуліца Арцёма, Юшкаў завулак: Нам тады загадалі, каб выходзілі з класаў праз чорны ход на двор, ішлі Юшкавым завулкам* [7, с. 27]; *З вуліцы Арцёма, дзе вучыліся, звычайна падымаліся ў багацейшы Верхні Горад* [6, с. 33]. Гадонімы *Ленінскі праспект* (Мінск) і *вуліца Арцёма* (Кіеў) (ад імя “таварыша Арцёма” – Ф. Сяргеева) з'яўляюцца выразнымі прыкметамі савецкага часу і культуры. Іншую матывацыю мае назва *Юшкаў завулак* (Масква), бо выступае знакам больш ранняга перыяду: *Юшковы* – старадаўні рускі дваранскі род. Гэта найменне завулак меў да 1922 г.;

2) *фанетычныя і фанетыка-словаўтваральныя археонімы*. Ад сучасных назваў яны адрозніваюцца гучаннем і словаўтваральнымі фармантамі: *Бярэсце* (суч. *Брэст*), *Быстрэя* (суч. *Быстры*), *Візба* (суч. *Вісбадэн*), *Вільня* (суч. *Вільнюс*), *Днепрапятроўск* (суч. *Днепр*), *Менск* (суч. *Мінск*), *Ноўгарад* (суч. *Вялікі Ноўгарад*), *Трокі* (суч. *Тракай*). Айконімы тыпу *Бярэсце, Менск* валодаюць значным лінгвакультуралагічным патэнцыялам. Менавіта пад гэтымі назвамі адны з самых старажытных гарадоў Беларусі засведчаны ў летапісных крыніцах, а выкарыстанне такіх устарэлых найменняў у мастацкіх тэкстах надае ім асаблівы гістарычны каларыт: *Ён пра Літву ўсё чытаў, што мог знайсці ў Вільні, у Менску, у Польшчы, у Расіі. У Бярэсці, як там вучыўся на кадэта, быў яго настаўнік, які шмат ведаў пра Літву.* [8, с. 79]. Тапонімы

Вільня і **Трокі** адсылаюць да часоў існавання Вялікага Княства Літоўскага і Рэчы Паспалітай, калі менавіта ў такім фанетыка-марфалагічным афармленні бытавалі гэтыя назвы: *Альгерд і Кейстут – браты... <...> Адзін у Вільні, другі ў Троках...* [8, с. 73]. Пазней пад уздзеяннем літоўскай мовы яны былі зменены на *Вільнюс* і *Тракай*.

Да археонімаў адносім назвы ўстаноў адукацыі, прадпрыемстваў і інш., якія з цягам часу не зніклі, але змянілі сваю назву, захаваўшы асноўнае прызначэнне, напрыклад, *Дзяржаўная бібліятэка* (цяпер – *Нацыянальная бібліятэка Беларусі*), *Завод ітучнага валакна* (ААТ “*СветлагорскХімВалакно*”), *Мастацкае вучылішча імя рэвалюцыі 1905 г.* (з 2016 г. – *Маскоўскае акадэмічнае мастацкае вучылішча*), *Цэнтральны Дом Чырвонай Арміі* (цяпер – *Цэнтральны дом Расійскай арміі імя М. В. Фрунзэ*) і інш.

Заклучэнне. Такім чынам, пры ўзнаўленні падзей мінулага, каб не дапусціць анахранізацыі тэксту, аўтарамі ўводзяцца ўстарэлыя ўласныя назвы. Ужытыя ў стылістычных мэтах тапонімы-гістарыёнімы і тапонімы-археонімы выступаюць выразнымі знакамі пэўных эпох, культурных і сацыяльна-палітычных асаблівасцей часу. Дзякуючы ўжыванню такіх тапонімаў у прааналізаваных творах мастацка-біяграфічнага напрамку вырашаецца задача стварэння сапраўднага фону дзеяння, аповеду надаецца дынамізм, рухомасць.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Вороничев, О. Е. Об устаревших фактах ономастики / О. Е. Вороничев // Русский язык в школе. – 2001. – № 1. – С. 70 – 73.
2. Роголев, А. Ф. Имя и образ : Художественная функция имён собственных в литературных произведениях и сказках / А. Ф. Роголев. – Гомель : Барк, 2007. – 224 с.
3. Суперанская, А. В. Что такое топонимика? / А. В. Суперанская. – М. : Наука, 1985. – 182 с.
4. Бут-Гусаім, С. Ф. Імя і культура: электронны вучэбна-метадычны дапаможнік для студэнтаў філалагічнага факультэта / С. Ф. Бут-Гусаім. – Брэст : БрДУ, 2017. – 137 с.
5. Карамазяў, В. Антон : аповесць-эсэ ў стылі рэтра / В. Карамазяў. – Мінск : Про Хрысто, 2005. – 68 с.
6. Карамазяў, В. Брама / В. Карамазяў. – Мінск : Кнігазбор, 2006. – 128 с.
7. Карамазяў, В. Крыж на зямлі і поўня ў небе : Эскізы, эцюды і споведзь Духу, альбо Аповесць-эсэ жыцця жывапісца і паляўнічага Бялыніцкага-Бірулі / В. Карамазяў. – Мінск : Юнацтва, 1991. – 204 с.
8. Карамазяў, В. Пад крыжам: кніга прозы / В. Карамазяў. – Мінск : Кнігазбор, 2017. – 144 с.
9. Лакотка, А. Палессе – унікальны культурна-ландшафтны край Беларусі / А. Лакотка // Роднае слова. – 2006. – № 8. – С. 109 – 113.
10. Літаратурная анамастыка : электронны вучэбна-метадычны дапаможнік для студэнтаў філалагічнага факультэта / С. Ф. Бут-Гусаім ; Брэсцкі дзярж. ун-т імя А. С. Пушкіна. – Брэст : БрДУ, 2017. – 116 с.
11. Мальдзіс, А. Беларусь у люстэрку мемуарнай літаратуры XVIII стагоддзя : Нарысы быту і звычаяў / А. Мальдзіс. – Мінск : Маст. літ., 1982. – 256 с.
12. Струкава, С. М. Слоўнік архаізмаў і гістарызмаў : па творах беларускай мастацкай літаратуры і публіцыстыкі / С. М. Струкава. – Мінск : Беларуская навука, 2007. – 655 с.

References

1. Voronichev, O. E. (2001). *Ob ustarevshih faktah onomastiki. Russkij jazyk v shkole. [Outdated facts of onomastics. Russian language at school]*. 1, 70–73. (In Russ).
2. Rogalev, A. F. (2007). *Imja i obraz: Hudozhestvennaja funkcija imjon sobstvennyh v literaturnyh proizvedenijah i skazkah. [Name and Image: The artistic function of proper names in literary works and fairy tales]*. Gomel: Bark. (In Russ).
3. Superanskaja, A. V. (1985). *Chto takoe toponimika? [What is toponymy?]*. Moscow : Nauka. (In Russ).
4. But-Gusaim, S. F. (2017). *Imja i kul'tura: jelektronny vuchjebna-metadychny dapamozhnik dlja studjenta filalogichnaga fakul'tjeta. [Name and culture: an electronic textbook for students of the Faculty of Philology]*. Brest: BrDU. (In Blr).
5. Karamazau, V. (2005). *Anton: apovesc'-jesje u styli rjetra. [Anton: A story-essay in retro style]*. Minsk : Pro Hrysto. (In Blr).
6. Karamazau, V. (2006). *Brama. [Gate]*. Minsk : Knigazbor. (In Blr).
7. Karamazau, V. (1991). *Kryzh na zjamli i pounja u nebe: Jeskizy, jecjudy i spovedz' Duhu, al'bo Apovesc'-jesje zhyccja zhyvapisca i paljaunichaga Bjalynickaga-Biruli. [The cross on the earth and the moon in the sky: Sketches, studies and the confession of the Spirit, or The Story-essay life painter and hunter-Belynichy Birulya]*. Minsk : Junactva. (In Blr).
8. Karamazau, V. (2017). *Pad kryzham: kniga prozy. [Under the cross: fiction book]*. Minsk : Knigazbor. (In Blr).
9. Lakotka, A. (2006). *Palesse – unikal'ny kul'turna-landshaftny kraj Belarusi. Rodnae slova. [Polesie is a unique cultural and landscape region of Belarus. Native word]*. 8, 109 – 113. (In Blr).
10. But-Gusaim, S. F. (Ed). (2017). *Litaraturnaja anamastyka: jelektronny vuchjebna-metadychny dapamozhnik dlja studjenta filalogichnaga fakul'tjeta [Literary Onomastics: an electronic textbook for students of the Faculty of Philology]*. Brest : BrDU. (In Blr).
11. Mal'dzis, A. (1982). *Belarus' u ljstjerku memuarnej litaratury XVIII stagoddzja: Narysy bytu i zvyčajau. [Belarus in the Mirror of Memoir Literature of the 18th Century: Essays of Life and Customs]*. Minsk: Mast. lit. (In Blr).
12. Strukava, S. M. (2007). *Slounik arhaizmau i gistaryzmau: pa tvorah belaruskaj mastackaj litaratury i publicystyki. [Dictionary of archaisms and historicisms: on works of Belarusian fiction and journalism]*. Minsk : Belaruskaja navuka. (In Blr).